

ARENA NORD-NORGE

ET VEDLEGG TIL SPAREBANK 1 NORD-NORGES KONJUNKTURBAROMETER – HØSTEN 1999

Med analysen "Bedriftsbarometer" ønsker SpareBank 1 Nord-Norge å bidra til økt og verdifull kunnskap om den økonomiske utviklingen til aksjeselskap i Nord-Norge, og landet som helhet. Analysen tar for seg status og utvikling av de viktigste nøkkeltall for bedriftene, fordelt etter bransjer og geografisk beliggenhet. Dette er første gang Bedriftsbarometer utarbeides. Vårt ønske er at dette for fremtiden blir fast bilag til Konjunkturbarometeret hver høst.

I analysen inngår regnskapstall fra 138 424¹ aksjeselskap i Norge, herav 11 675 i Nord-Norge. De offentlige regnskapstallene er innhentet fra Brønnøysund. På innhentes-tidspunktet hadde 13 185 aksjeselskap i Norge ennå ikke levert regnskap for 1998.

Økonomisk utvikling

UTARBEIDET AV ØKONOR TROMSØ AS

■ 1. HOVEDKONKLUSJONER²

OMSETNINGSØKNING I NORD-NORGE

De 11 675 bedriftene som er representert i undersøkelsen i Nord-Norge økte omsetningen med 4,5% fra 1997 til 1998. Når en korrigerer for økningen i konsumprisindeksen på 2,3% i 1998, var den reelle vekst 2,2%. SMB-analysen³ viser en reell omsetningsøkning på hele 6,2% for 1297 små og mellomstore bedrifter i Nord-Norge.

Innenfor eiendomsbransjen hadde Nordland fylke den sterkeste økningen, men også Finnmark har hatt stor økning i denne bransjen fra 1997 til 1998. Fiskeindustrien i Finnmark har fortsatt en høy framgang fra forrige periode med en økning på 25,0%. Reiselivsbransjen i Troms utmerker seg med en økning i omsetning på 11,0% i 1998 blant de tre nordligste fylkene.

ØKT DRIFTSRESULTAT FOR BEDRIFTENE I NORD-NORGE

Driftsresultatet i forhold til omsetningen for 1998 økte med 0,2%-poeng til 5,7% for bedriftene i Nord-Norge, mens landet totalt gikk ned med 4,9%-poeng til 3,8%.

Eiendom, fiskeflåte og fiskeoppdrett er de bransjene som har høyest driftsresultatet i prosent av omsetning for 1998. Eiendom og fiskeflåte i Troms har høyest vekst i driftsresultat, mens eiendom i Nordland innehar det høyeste driftsresultatet på 19,7%.

ØKT TOTALKAPITAL

Bedriftenes total kapital i Nord-Norge økte fra 121.355,1 mill. kr. i 1997 til 141.435,8 mill. kr. i 1998. Økningen var på 16,5%.

Vi ser at fiskeribransjen har hatt relativt stor økning i total kapitalen de tre siste årene i de tre nordligste fylkene. Fiskeflåte og fiskeoppdrett har hatt den sterkeste økningen på henholdsvis 28,9% og 24,4% fra 1997 til 1998. Reiseliv i Troms har økt sin total kapital med 6,2% i perioden 1997 til 1998, mens reiseliv i Finnmark og Nordland viser en negativ trend.

MARGINAL NEDGANG I LIKVIDITETEN

Nord-Norge har hatt en nedgang i likviditetsgrad 2 på 1%-poeng til 104% fra 1997 til 1998, mens hele landet hadde en økning på 9%-poeng til 114% i 1998. SMB-analysen tenderer i samme retning med en nedgang i likviditeten for bedriftene i Nord-Norge på 0,8%-poeng, mens det på landsbasis var en oppgang på 2,2%-poeng i 1998.

Reiseliv i Nordland fylke har den beste likviditeten i 1998. Fiskeoppdrett i Troms sliter med den svakeste likviditeten dette året.

RENTEDEKNINGSGRADEN FORVERRES

Rentedeckningsgraden for bedriftene i Nord-Norge utvikler seg negativt fra 260% til 214% i perioden fra 1997 til 1998. Dette betyr at bedriftene dekker sine finanskostnader 2,14 ganger. Nord-Norge ligger et godt stykke over landsgjennomsnittet i 1998 (158%). Fiskeindustrien i Troms har den beste rentedeckningsgraden blant de representerte bransjene i 1998 med 300%. Reiseliv i Nord-Norge har lav rentedeckningsgrad, men samtidig en svak positiv tendens.

EGENKAPITALANDELEN STYRKES

Egenkapitalandelen i Nord-Norge har økt med 1,3%-poeng til 21,5% fra 1997 til 1998, mens den for hele Norge økte med 0,9%-poeng til 34,9%. Dermed ligger

¹ I utvalget vil det i løpet av de tre år være tilgang og avgang, og enkelte bedrifter kan være inne med regnskapstall kun for et eller to av de tre årene. Gjennomsnittlig har man derfor basert seg på et utvalg på 138 424 bedrifter.

² Se side 11 for definisjoner av nøkkeltallene.

³ Gjennomført av ØkonorGruppen. Tallet inkluderer også enkeltmannsforetak og ansvarlige selskap.

egenkapitalandelen i Nord-Norge under gjennomsnittet på landsbasis.

Fiskeflåten har økning i egenkapitalandelen i de tre fylkene og på landsbasis fra 1996 til 1998. Reiselivs-bedriftene i Troms er mer solid enn i de to andre fylkene og i resten av landet.

FORVERRET TOTALRENTABILITET

Nord-Norge kommer bedre ut enn gjennomsnittet på landsbasis med en totalrentabilitet på 4,2% i 1998 mot 4,0% for hele landet, til tross for en nedgang fra 1997 på 0,3%-poeng. Generelt sett har fiskerinæringa forbedret totalrentabiliteten i perioden 1996 til 1998. Reiselivs-næringen i Finnmark sliter med dårlig rentabilitet på 4,1% i 1998.

2. UTVALGETS SAMMENSETNING

Dette er første året "Bedriftsbarometer" utarbeides. 134 424 bedrifter er med i analysen. Av disse er 11 675 fra Nord-Norge. Undersøkelsen er gjennomført på bakgrunn av offentlige regnskapstall som ble innhentet fra Brønnøysundregistrene⁴.

Våre utvalgsriterier har vært alle aksjeselskap i Norge. Vi har trukket ut alle konsern for å unngå dobbelt registrering. Størrelsen av populasjonen i undersøkelsen er så stort at den viser den generelle utviklingen i norsk økonomi. Men det vil alltid være en viss usikkerhet når en generaliserer og lar tallene gjelde for alle aksjeselskaper i Norge. Vi understreker at analysen viser tendenser i bedriftenes økonomiske utvikling.

"Bedriftsbarometer" sammenligner utviklingen for årene 1996, 1997 og 1998 innenfor fem utvalgte bransjer. Utvalget består av Bygg og Anlegg, Eiendom, Fiske (delt i fiskeoppdrett, fiskeindustri og fiskeflåte), Reiseliv og Varehandel i følge NACE-kodene til Statistisk Sentralbyrå⁵. Vi presiserer at disse utgjør ca 35-37% av den totale omsetningen på landsbasis. Derfor vil en kunne oppleve store avvik når en sammenligner disse sektorene med hele landet.

Vi har splittet utvalget og sett på utviklingen innenfor de 3 nordligste fylkene, sammenlignet med Nord-Norge og Hele landet.

TABELL 1:
Fordeling etter fylke

	Ant. bedrifter			%			Omsetn. (mrd.)			%			Snitt omsetn. (mill.)		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Troms	3778	3778	3778	2,8	2,8	2,8	28,3	30,5	31,2	1,6	1,5	1,5	7,5	8,1	8,3
Finnmark	1975	1975	1975	1,4	1,4	1,4	9,5	10,6	11,2	0,5	0,5	0,5	4,8	5,4	5,7
Nordland	5922	5922	5922	4,4	4,4	4,4	37,2	41,1	43,5	2,1	2,1	2,1	6,3	6,9	7,3
Hele landet	134424	134424	134424	100	100	100	1795	2001	2067	100	100	100	13,4	14,9	15,4

Tabellen under viser bransjetall for hele landet.

TABELL 2:
Fordeling etter bransje

	Ant. bedrifter			%			Omsetn. (mrd.)			%			Snitt omsetn. (mill.)		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	14148	14148	14148	10,5	10,5	10,5	158,4	174,1	184,5	8,8	8,7	8,9	11,2	12,3	13,0
Eiendom	21033	21033	21033	15,6	15,6	15,6	83,7	90,3	96,4	4,7	4,5	4,7	4,0	4,3	4,6
Fiske	4043	4043	4043	3,0	3,0	3,0	50,1	56,7	63,0	2,8	2,8	3,0	12,4	14,0	15,6
Reiseliv	6070	6070	6070	4,5	4,5	4,5	45,2	46,9	42,1	2,5	2,3	2,0	7,4	7,7	6,9
Varehandel	24893	24893	24893	18,5	18,5	18,5	330,7	358,4	336,3	18,4	17,9	16,3	13,3	14,4	13,5
Alle bransjer*	134424	134424	134424	100	100	100	1 795 2	2 001 2	2 067	100	100	100	13,4	14,9	15,4

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

3. ANALYSE AV BEDRIFTER

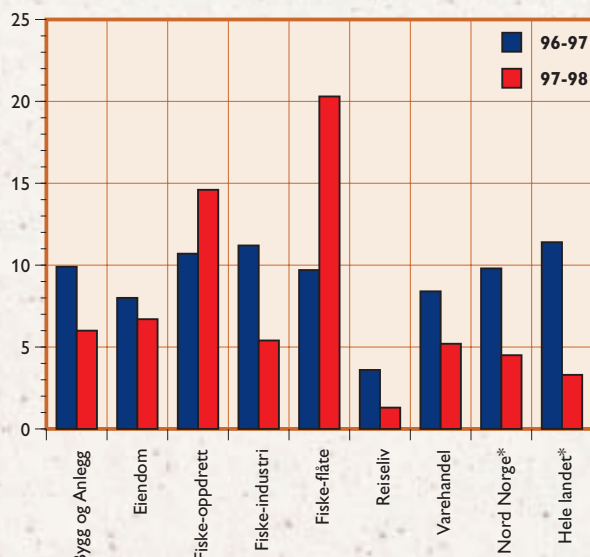
3.1 OMSETNINGSUTVIKLING

De 11 675 bedriftene som er representert i undersøkelsen i Nord-Norge økte omsetningen med 4,5% fra 1997 til 1998. Dette er 5,3%-poeng lavere enn økningen forrige år, og indikerer at den sterke veksten vi har hatt de senere år har avtatt i 1998. Omsetningsøkningen fra 1997 til 1998 i Nord-Norge ligger 1,2%-poeng over økningen for hele landet som er 3,3%. Når en korrigerer for økningen i konsumprisindeksen på 2,3% i 1998, var den reelle vekst 2,2% for Nord-Norge og 1,0% for Norge.

⁴ Kilde: Creditinform.

⁵ Se vedlegg II side 12.

FIGUR 1.
Utvikling i omsetning. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Bedriftene innenfor fiskeflåte økte omsetningen med 20,3% fra 1997 til 1998. Fiskeoppdrett har også en positiv trend med en omsetningsøkning på 14,6%. For de andre bransjene ser vi at i forhold til forrige periode har de en mindre økning.

TABELL 3.
Omsetningsutvikling – Bransjevis pr fylke (tall i %)

	Troms		Finnmark		Nordland		Nord Norge		Hele landet	
	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98
Bygg og Anlegg	6,2	-0,5	13,9	-4,9	10,8	4,1	9,5	1,3	9,9	6,0
Eiendom	16,9	13,2	18,5	21,8	-5,1	22,1	8,1	17,7	8,0	6,7
Fiskeoppdrett	18,2	21,5	53,4	3,9	14,2	7,8	18,5	10,9	10,7	14,6
Fiskeindustri	11,3	11,1	43,6	25,0	11,8	12,7	16,9	14,6	11,2	5,4
Fiskeflåte	14,6	21,2	10,6	4,4	6,7	3,4	9,8	9,4	9,7	20,3
Reiseliv	6,6	11,0	3,7	4,2	4,5	1,5	4,9	4,1	3,6	1,3*
Varehandel	7,6	6,2	6,2	4,2	4,5	0,5	5,8	2,9	8,4	5,2*
Alle bransjer*	7,9	2,4	12,0	5,5	10,7	5,8	9,8	4,5	11,4	3,3

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

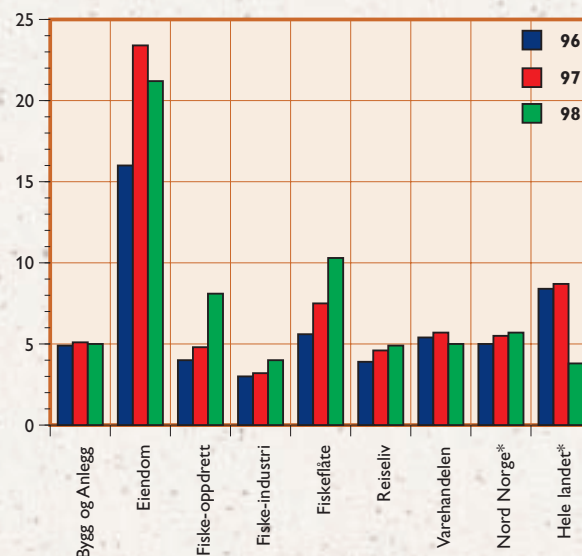
Innenfor eiendomsbransjen hadde Nordland fylke den sterkeste økningen, men også Finnmark har hatt stor økning i denne bransjen fra 1997 til 1998. Fiskeindustrien i Finnmark fortsetter den fine framgangen fra forrige periode med en økning på 25,0%. Reiselivsbransjen i Troms utmerker seg med en økning i omsetning på 11,0% i 1998 blant de tre nordligste fylkene.

3.2 RESULTATUTVIKLING

DRIFTSRESULTAT

Driftsresultatet i forhold til omsetningen økte med 0,2-poeng til 5,7% fra 1997 til 1998 for bedriftene i Nord-Norge, mens landet totalt gikk ned med 4,9-poeng til 3,8%. At hele landet hadde et lavt driftsresultat i 1998 understrekes i undersøkelsen av Norges 500 største bedrifter som hadde en nedgang i driftsresultat på -29% fra 1997 til 1998⁶.

FIGUR 2.
Driftsresultat i % av omsetning. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Vi ser at eiendom er den bransjen med høyest driftsresultat i prosent av omsetningen. I 1998 utgjorde dette 21,2%. Tendensen innenfor fiskerinæringen generelt er positiv.

TABELL 4.
Driftsresultat – Bransjevis pr fylke (tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	5,4	6,1	5,6	2,1	3,6	4,0	6,5	6,1	4,4	5,5	5,7	4,8	4,9	5,1	5,0
Eiendom	13,4	11,9	17,2	8,2	8,4	8,2	19,1	19,6	19,7	15,0	14,1	16,7	16,0	23,4	21,2
Fiskeoppdrett	1,8	3,8	7,3	7,0	6,9	10,2	6,4	8,2	10,5	5,3	6,9	9,6	4,0	4,8	8,1
Fiskeindustri	3,4	2,9	6,6	1,4	3,3	4,7	1,8	3,0	4,4	2,4	3,0	5,3	3,0	3,2	4,0
Fiskeflåte	4,2	5,6	10,5	8,6	9,4	11,3	6,0	8,0	10,2	5,9	7,4	10,5	5,6	7,5	10,3
Reiseliv	2,5	1,0	3,6	2,0	2,4	2,8	5,1	6,2	6,2	4,1	4,5	5,1	3,9	4,6	4,9
Varehandel	3,2	2,7	3,6	1,5	2,9	2,2	3,4	3,6	3,5	3,1	3,2	3,3	5,4	5,7	5,0
Alle bransjer*	4,6	4,8	5,7	2,9	4,4	4,5	5,9	6,3	5,9	5,0	5,5	5,7	8,4	8,7	3,8

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

* Beregnet på bakgrunn av foreløpige tall.

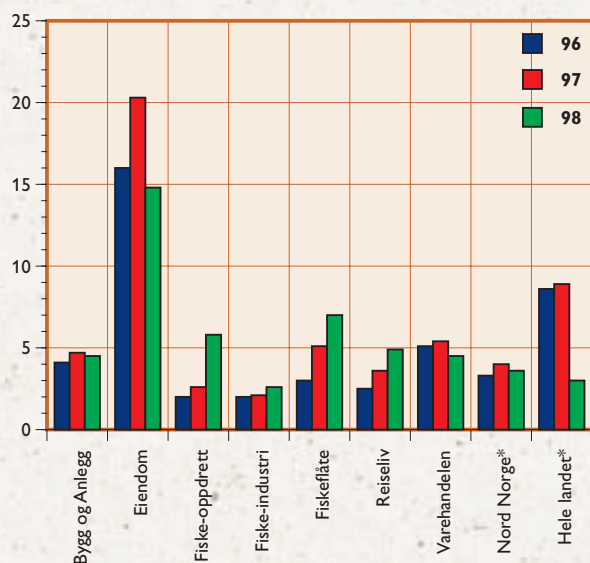
⁶ Bilag til Dagens Næringsliv 21. juni 1999.

Eiendom, fiskeflåte og fiskeoppdrett er de bransjene som har høyest driftsresultatet i prosent av omsetning for 1998. Eiendom og fiskeflåte i Troms har høyest vekst i driftsresultat, mens eiendom i Nordland innehar det høyeste driftsresultatet på 19,7%. Selv om varehandel og reiseliv har svake driftsresultat, er disse inne i en positiv trend.

RESULTAT FØR EKSTRAORDINÆRE POSTER (EOP)

I Nord-Norge utgjorde resultat før EOP 3,6% av omsetningen i 1998, en nedgang på 0,4%-poeng i forhold til 1997. Hele landet lå 0,6%-poeng lavere med 3,0% i 1998.

FIGUR 3. Resultat før EOP i % av omsetning. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Resultat før EOP innen eiendom var på 14,8% av omsetningen i 1998, men sammenlignet med 1997 er dette en reduksjon på 5,5%-poeng. Samme tendensen har vi også for hele landet under ett med en nedgang på 5,9%-poeng. Fiskerinæringen og reiseliv viser en positiv utvikling.

TABELL 5. Resultat før EOP – Bransjevis pr fylke (tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	4,3	5,2	3,8	0,2	2,1	2,6	4,9	4,7	3,1	4,0	4,5	3,3	4,1	4,7	4,5
Eiendom	6,9	7,4	9,4	-0,2	1,8	1,0	9,8	10,4	7,0	7,1	7,7	7,2	16,0	20,3	14,8
Fiskeoppdrett	-2,7	-1,0	2,3	3,2	5,0	6,5	1,5	4,7	6,4	0,5	3,2	5,3	2,0	2,6	5,8
Fiskeindustri	1,5	1,5	4,7	-0,6	2,1	3,3	-0,6	1,1	2,3	0,2	1,5	3,4	2,0	2,1	2,6
Fiskeflåte	0,6	1,3	3,3	4,5	6,5	7,2	1,2	4,6	5,7	1,6	3,8	5,1	3,0	5,1	7,0
Reiseliv	0,7	-0,6	1,0	-1,5	-0,8	-0,2	0,7	2,5	1,8	0,4	1,3	1,4	2,5	3,6	4,9
Varehandel	2,5	2,3	2,5	0,1	1,7	1,3	2,5	2,7	2,5	2,1	2,4	2,3	5,1	5,4	4,5
Alle bransjer*	3,5	3,9	3,7	1,2	3,0	3,0	3,8	4,4	3,8	3,3	4,0	3,6	8,6	8,9	3,0

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

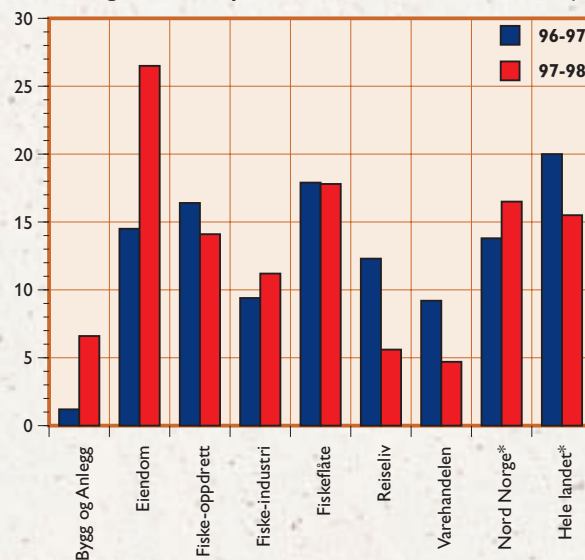
Størst resultat før EOP finner vi innen eiendom i Troms på 9,4%, mens det innen reiseliv i Finnmark viser et negativt resultat før EOP på -0,2% i 1998. Fiskerinæringen i Finnmark, Troms og Nordland opplever samme positive trend som landet for øvrig. Analysen viser at reiselivsnæringen utvikler seg positivt.

3.3 BALANSESTRUKTUR

TOTALKAPITAL

Bedriftenes total kapital i Nord-Norge økte fra 121.355,1 mill. kr. i 1997 til 141.435,8 mill. kr. i 1998. Økningen var på 16,5%. Da omsetningsøkningen var på 4,5%, medførte dette at kapitalens omløpshastighet sank fra 0,72 til 0,66. Det kreves altså 6 øre mer i kapital for hver krone som omsettes.

FIGUR 4. Utvikling i total kapital i %. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Eiendomsbransjen har den største økningen i totalkapitalen fra 1997 til 1998 (26,5%). Økningen kan forklares med at oppskrivning av anleggsmidler for siste gang kunne foretas i 1998, da ny regnskapslov ikke gir adgang til dette fra 1999. Vi ser også at bygg og anlegg har mye større økning fra 1997 til 1998 enn for forrige periode.

TABELL 6.
Endring i totalkapital – Bransjevis pr fylke (tall i %)

	Troms		Finnmark		Nordland		Nord Norge		Hele landet	
	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98
Bygg og Anlegg	15,5	2,4	-0,4	7,9	8,6	7,4	9,5	5,9	1,2	6,6
Eiendom	20,2	24,8	19,6	9,7	15,9	27,7	18,0	24,5	14,5	26,5
Fiskeoppdrett	21,9	23,6	36,2	28,3	24,6	24,3	24,7	24,4	16,4	14,1
Fiskeindustri	1,5	22,4	21,3	22,4	13,9	15,5	10,1	19,4	9,4	11,2
Fiskeflåte	30,3	37,3	27,4	39,2	15,1	18,8	22,2	28,9	17,9	17,8
Reiseliv	11,5	6,2	4,7	-19,7	19,6	-14,3	16,5	-11,6	12,3	5,6
Varehandel	11,9	14,0	7,3	1,0	6,9	9,2	8,7	9,6	9,2	4,7
Alle bransjer*	12,6	17,7	16,1	9,7	14,4	16,6	13,8	16,5	20,0	15,5

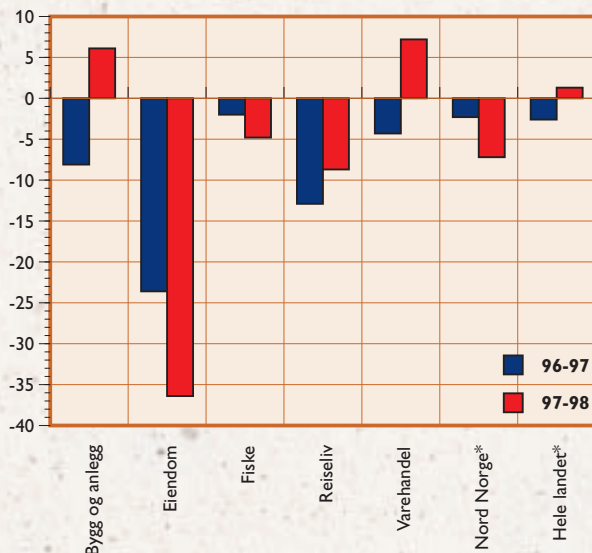
* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

Vi ser at fiskeribransjen har hatt relativt stor økning i totalkapitalen de tre siste årene i de tre nordligste fylkene. Fiskeflåte og fiskeoppdrett har hatt den sterkeste økningen på henholdsvis 28,9% og 24,4% fra 1997 til 1998. Alle bransjer sett under ett har Finnmark fylke lavest prosentvis økning i totalkapitalen fra 1997 til 1998. Reiseliv i Troms har økt sin totalkapital med 6,2% i perioden 1997 til 1998, mens reiseliv i Finnmark og Nordland viser en negativ trend.

NEGATIV EGENKAPITAL

Negativ egenkapital forteller oss at bedriftens eiere har mindre verdi enn dens totale gjeld. Nord-Norge har økt andelen av negativ egenkapital i motsetning til hele landet.

FIGUR 5.
Endring i negativ egenkapital. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

På grunn av manglende opplysninger kan vi ikke foreta tredeling av fiskebransjen her.

Eiendom har økt sin andel med negativ egenkapital med 36,4% fra 1997 til 1998. Bygg og anlegg og varehandel har snudd trenden og redusert deres andel negativ egenkapital.

TABELL 7.
Negativ egenkapital – Bransjevis pr fylke (tall i %)

	Troms		Finnmark		Nordland		Nord Norge		Hele landet	
	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98
Bygg og Anlegg	8,3	-34,6	-11,1	9,3	23,8	-44,4	12,3	-34,6	-8,1	6,1
Eiendom	-50,2	-30,7	-5,0	-5,2	5,7	-38,6	-15,1	-33,6	-23,6	-36,4
Fiske	-13,8	71,6	-43,1	-74,5	-15,6	-27,6	-20,4	-0,6	-2,0	-4,8
Reiseliv	26,8	-5,6	15,8	-3,3	9,7	-21,4	14,1	-15,8	-12,9	-8,7
Varehandel	-0,7	18,2	55,8	-3,2	-4,6	-42,2	4,1	-22,1	-4,3	7,2
Alle bransjer*	-9,8	7,0	-6,6	-19,2	3,0	-11,8	-2,3	-7,2	-2,6	1,3

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

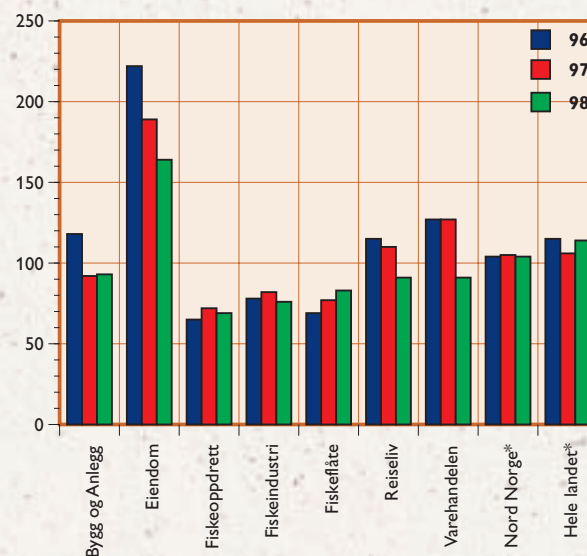
Fiske og varehandel i Troms og bygg og anlegg i Finnmark har en positiv utvikling, det vil si de har minnet andelen negativ egenkapital. De andre bransjene har økt den negative egenkapitalen.

3.4 LIKVIDITET

LIKVIDITETSGRAD 2

Likviditetsgrad 2 sier noe om bedriftens evne til å betale kortsiktig gjeld etter hvert som den forfaller. Derfor trekker en ut varelager som ofte tar litt tid å få realisert. Ifølge litteratur har kravet til god likviditet tradisjonelt vært minst 100%. Nord-Norge har hatt en nedgang i likviditetsgrad 2 på 1%-poeng til 104%, mens hele landet hadde en økning på 9%-poeng til 114% i 1998.

FIGUR 6.
Likviditetsgrad 2. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Hvis vi ser på utviklingen siden 1996 har alle bransjene unntatt fiskeflåte og bygg og anlegg hatt en generell nedgang i likviditeten. Eiendomsbransjen er den eneste kategorien som har en tilfredsstillende likviditetssituasjon i forhold til det tradisjonelle kravet i 1998.

TABELL 8.
Likviditetsgrad 2 – Bransjevis pr fylke
(tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	105	110	109	99	106	93	94	98	96	98	103	101	118	92	93
Eiendom	105	107	99	100	91	84	118	110	119	110	107	106	222	189	164
Fiskeoppdrett	42	32	38	58	69	40	45	52	46	45	47	43	65	72	69
Fiskeindustri	70	75	71	76	99	77	69	65	68	71	75	71	78	82	76
Fiskeflåte	62	56	74	93	101	80	57	67	67	63	68	72	69	77	83
Reiseliv	104	100	105	75	169	59	94	127	131	93	125	116	115	110	91
Varehandel	91	86	79	85	82	71	89	83	81	89	84	79	127	127	83
Alle bransjer*	105	105	106	100	105	96	103	105	102	104	105	104	115	106	114

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

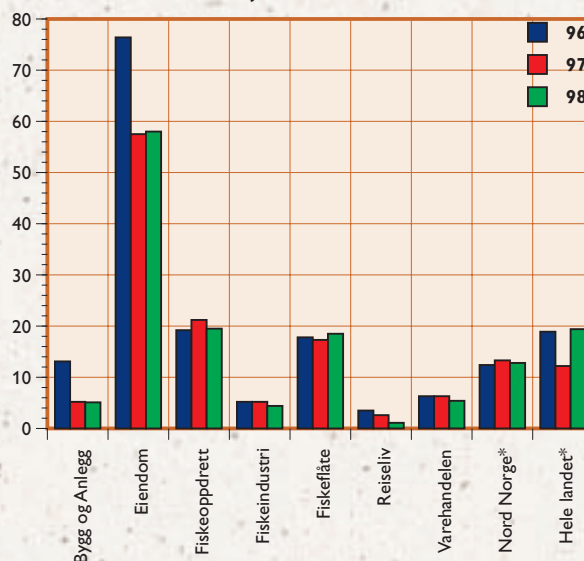
Reiseliv i Nordland fylke har den beste likviditeten i 1998. Fiskeoppdrett i Troms sliter med den svakeste likviditeten dette året. Utviklingen innenfor varehandel er negativ i Nord-Norge og på landsbasis, samt under kravet til god likviditet i hele perioden.

3.5 FINANSIERING

ARBEIDSKAPITAL

En måte å se på bedriftenes finansiering er å avdekke forholdet mellom arbeidskapital og omsetning. Teoretisk skal arbeidskapitalen tilsvare 10 til 15 % av omsetningen, og den prosentvise endringen skal tilsvare endring i omsetningen. I Nord-Norge har arbeidskapitalen en reduksjon på 0,5%-poeng til 12,8% av omsetningen i 1998, i motsetning til resten av landet der den har økt med 7,2%-poeng til 19,4%.

FIGUR 7.
Arbeidskapital i % av omsetningen.
Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Eiendomsbransjen har den største arbeidskapitalandelen av omsetningen med 58,0% i 1998. Også fiskeoppdrett og fiskeflåte ligger innenfor normen av hvor høy arbeidskapital i prosent av omsetningen bør være. De øvrige bransjene i tabellen ligger godt under normen.

TABELL 9.
Arbeidskapital i % av omsetning –
Bransjevis pr fylke. (tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	9,6	11,6	12,6	9,9	7,9	7,3	8,2	8,7	8,7	9,0	9,6	9,9	13,1	5,2	5,1
Eiendom	8,4	10,0	6,5	2,4	-0,5	-2,2	14,1	11,1	13,8	9,9	8,8	7,9	76,4	57,5	58,0
Fiskeoppdrett	16,1	8,1	17,7	14,9	18,7	16,3	17,0	20,0	19,6	16,6	16,8	18,7	19,2	21,2	19,5
Fiskeindustri	3,9	4,9	3,7	2,4	7,0	4,6	3,6	2,0	3,4	3,5	4,2	3,8	5,2	5,2	4,4
Fiskeflåte	11,4	7,4	20,8	8,2	12,3	9,7	15,9	17,3	19,4	13,3	13,2	18,4	17,8	17,3	18,5
Reiseliv	2,9	2,3	3,3	-3,7	13,8	-4,5	1,7	7,8	7,8	1,2	7,3	5,1	3,5	2,6	1,1
Varehandel	9,2	9,0	7,9	8,6	8,9	8,6	9,2	8,9	9,3	9,1	8,9	8,7	6,3	6,3	5,4
Alle bransjer*	13,1	13,2	15,4	9,1	9,8	8,4	12,7	14,2	12,1	12,4	13,3	12,8	18,9	12,2	19,4

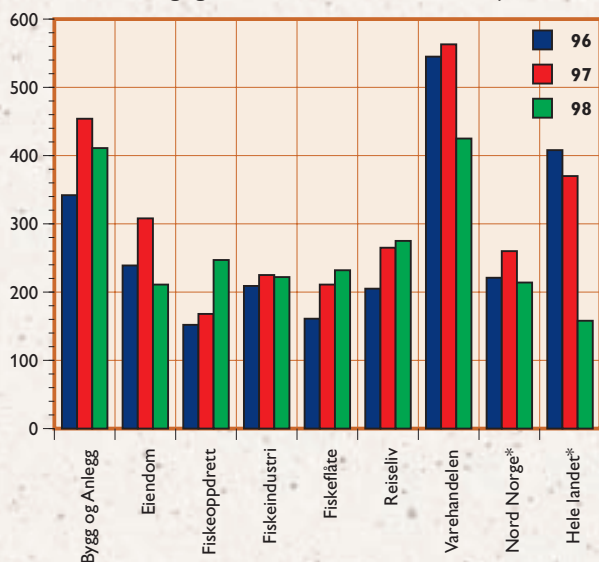
* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

Eiendom i Nordland har en økning på 2,7%-poeng fra 1997 til 13,8% av omsetningen i 1998. Reiseliv i Finnmark har den svakeste arbeidskapitalandelen med -4,5% i 1998, samt at utviklingen er negativ. Varehandel i Nord-Norge har hatt en svak utvikling i de tre siste årene, og er lavere enn kravet til god finansiering.

RENTEDEKNINGSGRAD

Rentedekningsgraden forteller oss hvordan bedriftenes eiendeler er finansiert og hvilken evne den har til å dekke finanskostnader over driften. I følge Knut Boye's bok "Kostnads- og Inntekts-analyse" bør rentedekningsgraden være minst 300%. Figuren under viser at rentedekningsgraden for bedriftene i Nord-Norge utvikler seg negativt fra 260% til 214% i perioden fra 1997 til 1998. En rentedekningsgrad på 214% betyr at bedriftene vil kunne dekke sine finanskostnader 2,14 ganger. Som vi ser, ligger Nord-Norge et godt stykke over landsgjennomsnittet i 1998.

FIGUR 8.
Rentedekningsgrad. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Varehandel har hatt en nedgang på 138%-poeng fra 1997 til 1998 og hadde i 1998 en rentedekningsgrad på 425%. Fiskeoppdrett, fiskeflåte og reiseliv representerer bransjene med positiv utvikling fra 1997 til 1998.

TABELL 10.
Rentedekningsgrad – Bransjevis pr fylke.
(tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	349	434	236	106	213	234	315	331	236	293	345	236	342	454	411
Eiendom	169	186	186	98	123	112	179	184	145	165	177	158	239	308	211
Fiskeoppdrett	45	80	136	173	274	248	128	211	237	111	174	203	152	168	247
Fiskeindustri	164	184	300	75	220	292	78	145	182	109	172	245	209	225	222
Fiskeflåte	115	125	138	184	254	223	123	206	209	130	182	176	161	211	232
Reiseliv	124	78	130	71	75	94	114	151	134	109	128	129	205	265	275
Varehandel	278	285	244	104	214	177	272	301	266	243	280	244	546	563	425
Alle bransjer*	250	276	206	146	233	215	222	256	221	221	260	214	408	370	158

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

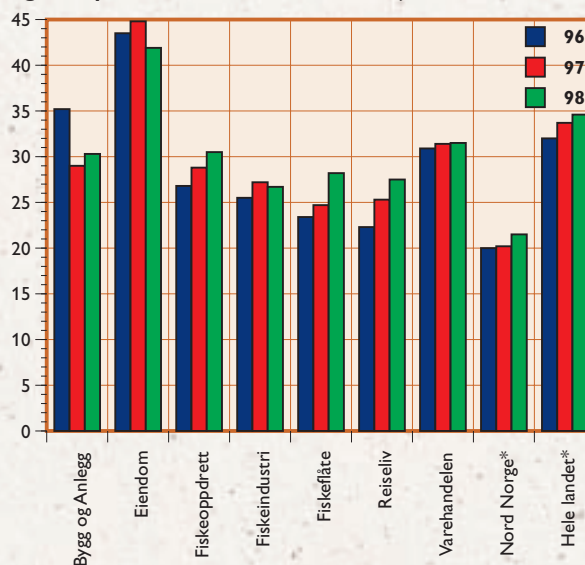
Fiskeindustrien i Troms har den beste rentedekningsgraden blant de representerte bransjene i 1998 med 300%. Også i Finnmark og Nordland har fiskeindustrien forbedret evnen til å dekke sine finanskostnader i denne perioden. Reiseliv i Nord-Norge har lav rentedekningsgrad men samtidig en svak positiv tendens.

3.6 SOLIDITET

EGENKAPITALANDEL

Dette nøkkeltallet angir bedriftens evne til å tåle tap. Jo høyere egenkapitalandel bedriften har, jo større tap kan den bære. Som vi ser, har egenkapitalen i Nord-Norge i 1998 økt med 1,3%-poeng til 21,5%, mens den for hele Norge økte med 0,9%-poeng til 34,6%.

FIGUR 9.
Egenkapital. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Eiendomsbransjen peker seg ut som de mest solide bedriftene i Norge med en egenkapitalandel på 41,9% i 1998. Dette er en tilbakegang fra tidligere år. Likevel ligger dette godt over gjennomsnittet for hele landet. Alle de andre bransjene spesifisert i undersøkelsen har egenkapitalandel som er lavere enn landsgjennomsnittet i 1998.

TABELL 11.
Egenkapitalandel – Bransjevis pr fylke.
(tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	22,3	22,9	26,6	21,7	25,6	25,9	36,4	34,8	35,7	30,6	30,2	31,9	35,2	29,0	30,3
Eiendom	20,8	21,4	22,2	21,2	18,8	17,2	23,9	23,6	25,5	22,3	22,1	23,3	43,5	44,8	41,9
Fiskeoppdrett	21,4	20,8	19,7	29,8	31,4	26,2	18,4	23,9	29,0	20,2	23,6	26,1	26,8	28,8	30,5
Fiskeindustri	25,9	29,1	25,9	16,6	21,2	26,2	17,9	19,3	23,2	21,0	23,4	24,9	25,5	27,2	26,7
Fiskeflåte	21,5	20,3	22,4	21,8	23,8	26,7	17,6	19,7	25,3	19,6	20,6	24,5	23,4	24,7	28,2
Reiseliv	37,9	34,3	34,4	19,4	18,2	18,9	15,6	17,0	21,5	19,8	19,9	23,7	22,3	25,3	27,5
Varehandel	32,9	32,1	31,6	24,6	25,2	26,2	27,5	27,7	30,6	28,9	28,7	30,3	30,9	31,4	31,5
Alle bransjer*	17,6	18,9	22,5	32,7	30,9	31,3	19,9	19,7	19,5	20,0	20,2	21,5	32,0	33,7	34,6

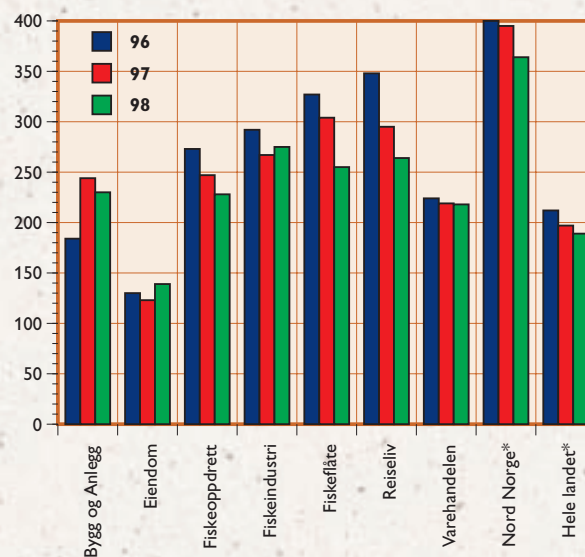
* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

Fiskeflåten har økning i egenkapitalandelen i de tre fylkene og på landsbasis fra 1996 til 1998. Dette er positivt i en bransje som tradisjonelt har hatt mye gjeld. Reiselivsbedriftene i Troms er mer solid enn i de to andre fylkene og i resten av landet.

GJELDSGRAD

Forholdet mellom gjeld og egenkapital kalles gjeldsgraden. Det er lønnsomt med mye gjeld dersom virksomheten gir en høyere totalrentabilitet enn det gjelden koster. Stor andel gjeld øker risikoen. Gjeldsgraden for Nord-Norge utgjorde 364% i 1998 noe som ligger mye høyere enn lands-gjennomsnittet på 189%.

FIGUR 10.
Gjeldsgrad. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Bedriftene innen fiskeindustri har høyest gjeldsgrad med 275%, mens eiendom har den laveste gjeldsgraden med 139% i 1998. Forannevnte bransjer er de eneste med negativ utvikling fra 1997 til 1998.

TABELL 12.
Gjeldsgrad – Bransjevis pr fylke.
(tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	348	337	275	360	291	286	175	187	180	227	231	213	184	244	230
Eiendom	381	367	351	373	433	481	319	324	293	348	352	329	130	123	139
Fiskeoppdrett	368	381	407	236	219	282	443	319	245	395	323	283	273	247	228
Fiskeindustri	286	243	286	502	372	282	458	419	331	377	328	302	292	267	275
Fiskeflåte	365	394	346	360	320	275	468	407	295	410	384	308	327	304	255
Reiseliv	164	191	191	415	450	431	542	413	365	406	360	322	348	295	264
Varehandel	204	211	220	307	297	282	263	260	230	246	250	230	224	219	218
Alle bransjer*	458	430	345	206	224	219	403	407	413	400	395	364	212	197	189

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

Bygg- og anleggssektoren i Nordland har den laveste gjeldsgraden på 180% i 1998. Eiendomsbransjen i Finnmark har høyest gjeldsgrad på 481% i 1998. I Troms og Nordland har samme bransje lavere gjeldsgrad samt positiv utvikling. Fiskeindustrien og fiskeflåten i Finnmark har forbedret gjeldsgraden i perioden.

3.7 RENTABILITET

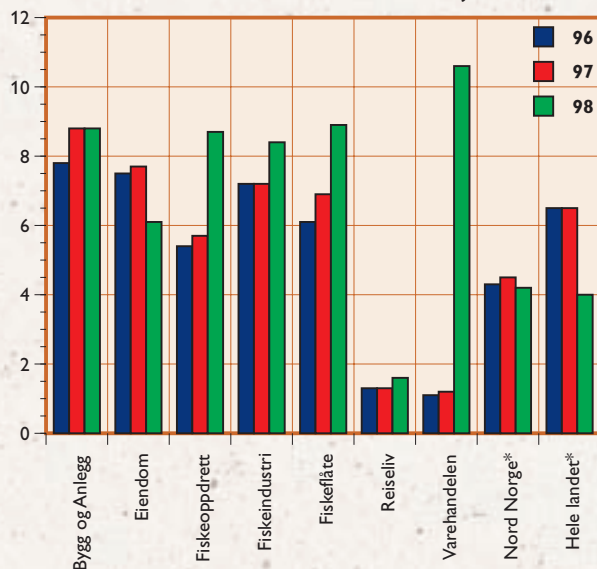
TOTALRENTABILITET

Totalrentabilitet er et viktig nøkkeltall ved lønnsomhetsberegninger. Resultatet for foretaket settes i relasjon til hele den kapital som er anvendt, og en får et samlet bilde av forrentningen. Nord-Norge kommer bedre ut enn gjennomsnittet på landsbasis med en totalrentabilitet på 4,2% mot 4,0% for hele landet i 1998.

Avkastningen består av to komponenter; den risikofrie rente og forretningsmessig risiko.

Ved vurdering av avkastningen korrigerer vi for risikofri rente (tre års statsobligasjoner) på 5,3%⁷, og får en negativ totalrentabilitet på -1,1% for Nord-Norge. Dette gir ingen rom for dekning av den forretningsmessige risikoen.

FIGUR 11. Totalrentabilitet. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Totalrentabiliteten for fiskerinæringen, reiseliv og varehandel viser en positiv tendens, mens eiendom har en nedgang i perioden. Bygg og anlegg har fra 1997 til 1998 ikke hatt endring i Totalrentabiliteten.

TABELL 13. Totalrentabilitet – Bransjevis pr fylke. (tall i %)

	Troms			Finnmark			Nordland			Nord Norge			Hele landet		
	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98	96	97	98
Bygg og anlegg	11,3	11,6	11,0	4,2	7,3	7,4	8,8	8,5	6,5	8,9	9,3	7,9	7,8	8,8	8,8
Eiendom	7,3	6,8	7,8	4,5	4,8	5,1	7,2	6,1	5,8	7,0	6,2	6,6	7,5	7,7	6,1
Fiskeoppdrett	1,8	3,4	6,6	7,5	8,6	9,7	6,8	8,0	8,5	5,4	6,7	8,1	5,4	5,7	8,7
Fiskeindustri	6,8	6,4	12,1	3,2	7,4	9,7	4,0	6,1	8,1	5,0	6,5	10,0	7,2	7,2	8,4
Fiskeflåte	4,4	4,9	7,7	7,9	7,4	6,7	6,1	7,5	7,9	5,9	6,6	7,6	6,1	6,9	8,9
Reiseliv	1,4	2,1	4,9	1,8	1,8	4,1	1,2	1,2	5,4	1,2	1,3	5,2	1,3	1,3	1,6
Varehandel	1,2	1,3	8,5	1,3	6,9	6,6	1,2	1,1	8,5	1,2	1,2	8,2	1,1	1,2	10,6
Alle bransjer*	3,7	3,7	3,8	4,9	6,4	6,5	4,7	4,7	4,1	4,3	4,5	4,2	6,5	6,5	4,0

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

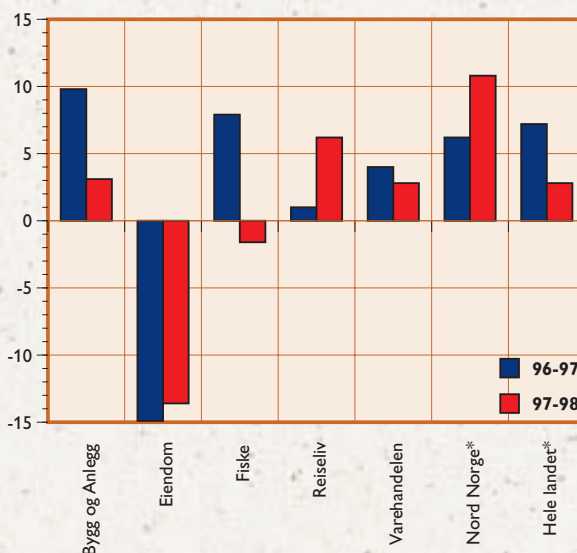
Fiskeindustrien i Troms fylke har den høyeste rentabiliteten i 1998 med 12,1%. Generelt sett har fiskerinæringa i Nord-Norge forbedret Totalrentabiliteten i perioden 1996 til 1998. Reiselivsnæringa i Finnmark sliter med dårlig rentabilitet på 4,1% i 1998. Tendensen for reiseliv er imidlertid positiv for hele Nord-Norge.

3.8 SYSSELSETTING

Den gjennomsnittlige lønnsveksten i Norge lå på 6,5%⁸ i 1998. Med utgangspunkt i dette tallet og samtidig neddiskontering av personalkostnadene for 1998 til 1997-verdi, kan vi sammenligne de to årene. Dette viser at sysselsettingen det vil si antall årsverk i Nord-Norge er økt med 10,8% fra 1997 til 1998. Noen av årsakene til denne økningen kan være nyansettelser, økt overtidsbruk, økte kostnader til personalforsikringer eller mindre effektivitet.

FIGUR 12. Utvikling i sysselsetting. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer

inkl. de fem ovennevnte bransjer.

⁷ Norges Bank, (årgjennomsnitt for 1998).

⁸ Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

På tross av nedgang i årsverk i eiendomsbransjen og fiskerisektoren har Nord-Norge hatt en betraktelig økning i sysselsettingen fra 1997 til 1998. Eiendomsbransjen har redusert lønns-kostnadene sine samtidig som omsetningen økte for perioden. Dessuten kan økningen i sysselsettingen i Nord-Norge skyldes forhold i øvrige bransjer som ikke er medtatt i figuren.

TABELL 13.
Endring i sysselsetting – Bransjevis pr fylke.
(tall i %)

	Troms		Finnmark		Nordland		Nord Norge		Hele landet	
	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98	96-97	97-98
Bygg og Anlegg	11,7	2,8	5,8	-1,9	10,7	-0,2	10,3	0,6	9,8	3,1
Eiendom	4,7	-15,6	-2,2	-19,5	-13,8	-1,1	-6,4	-8,4	-14,9	-13,6
Fiske	12,7	5,0	16,0	1,4	5,6	7,2	10,1	5,2	7,9	-1,6
Reiseliv	3,8	2,5	-2,5	-0,2	6,8	-4,0	4,7	-1,8	1,0	6,2
Varehandel	4,2	-1,4	-0,5	-3,5	-1,2	-0,8	0,7	-1,4	4,0	2,8
Alle bransjer*	10,7	-3,6	3,0	-0,7	4,0	2,2	6,2	10,8	7,2	2,8

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

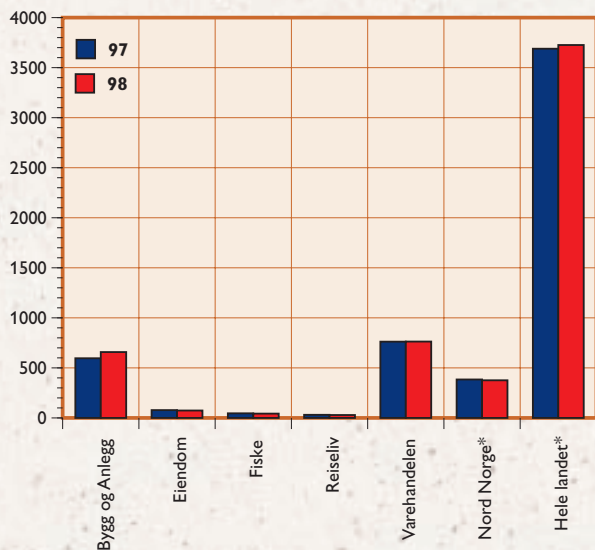
Sysselsettingen innenfor eiendomsbransjen har hatt en negativ utvikling i Nord-Norge. Fiskerieringen opprettholder og øker arbeidsplassene i landsdelen.

3.9 KONKURSER

Tallene⁹ i figuren viser antall konkurser og tvangsavviklinger gruppert etter analysens fem utvalgte bransjer, for Nord-Norge totalt og for hele landet. Nord-Norge hadde 8 færre konkurser i 1998 enn året før. På landsbasis økte antall konkurser med 37 fra 1997 til 1998.

FIGUR 13.
Antall konkurser. Fordelt etter bransje

*) Tallet for Nord Norge og hele landet gjelder alle bransjer

inkl. de fem ovennevnte bransjer.

Bygg og anleggsbransjen på landsbasis hadde en økning i antall konkurser på 10,4% fra 1997 til 1998. Ellers er det kun små endringer for våre utvalgte bransjer.

TABELL 14.
Konkurser – Bransjevis pr fylke.
(absolutte tall)

	Troms		Finnmark		Nordland		Nord Norge		Hele landet	
	97	98	97	98	97	98	97	98	97	98
Bygg og Anlegg	22	25	20	8	31	31	73	64	596	658
Eiendom	2	3	1	3	3	2	6	8	78	74
Fiske	5	4	11	12	8	10	24	26	46	43
Reiseliv	0	2	1	0	1	0	2	2	31	29
Varehandel	25	19	17	11	38	34	80	64	762	763
Alle bransjer*	115	128	89	69	180	179	384	376	3689	3726

* Alle bransjer inkl. de fem ovennevnte bransjer

Varehandel og Bygg og Anlegg har det største antallet konkurser innenfor de utvalgte bransjene som er med i denne undersøkelsen. Varehandel har hatt nedgang i antall konkurser for de tre nordligste fylkene. Bygg og anlegg har en positiv utvikling i Finnmark fylke med en nedgang i antall konkurser på 60 % fra 1997 til 1998. Videre er det kun mindre endringer for bransjene fylkesvis fra 1997 til 1998.

⁹ Kilde: Brønnøysundregisterene v/ Konkursregisteret.

■ VEDLEGG I

DEFINISJONER AV NØKKELTALL

Driftsresultat:

Driftsresultat = Driftsinntekter – Driftskostnader
Viser bedriftens lønnsomhet av selve driften, uavhengig av hvordan bedriften er finansiert.

Resultat før ekstraordinære poster (EOP):

Resultat før EOP = driftsresultat + finansinntekter – finanskostnader.
Viser hvordan bedriftens normale virksomhet har vært i perioden. Her er alle inntekter og kostnader trukket inn, også gjeldsrentene.

Likviditetsgrad 2:

Likviditetsgrad 2 = $((\text{omløpsmidler} - \text{varelager}) / \text{kortsiktig gjeld}) * 100$
Viser bedriftens evne til å betale gjelden etter hvert som den forfaller.
Likviditetsgrad 2 bør være større enn 100%.
Med gjeld mener vi for eksempel leverandørgjeld og husleie.

Rentedekningsgrad:

Rentedekningsgrad = $((\text{driftsresultat} + \text{finansinntekter}) / \text{finanskostnader}) * 100$
Viser bedriftens evne til å påta seg renteforpliktelser. Jo høyere tallet er, jo bedre er bedriftens handlefrihet og fleksibilitet.

Totalrentabilitet:

Totalrentabilitet = $((\text{driftsresultat} + \text{finansinntekter}) / \text{totalkapital}) * 100$
Totalkapitalen består av gjeld og egenkapital.
Viser hvor stor avkastning bedriften har hatt på den totale kapital uavhengig av finansieringsstrukturen. Den skal vise resultatet av bedriftens normale aktivitet og derfor holdes ekstraordinære poster utenfor. Totalrentabiliteten bør være minst lik gjeldsrenta, fordi hvis den er lavere enn dette tjener ikke bedriften nok til å betale det kapitalen (lån) koster.

Negativ egenkapital:

Negativ egenkapital = totale eiendeler – total gjeld.
Viser at bedriften har mer gjeld enn verdien til alle eiendelene.

Arbeidskapital:

Arbeidskapital = omløpsmidler – kortsiktig gjeld.
Viser bedriftens evne til å betale kortsiktig gjeld. Med omløpsmidler menes alle eiendeler som knytter seg direkte til bedriftens driftssyklus og fordringer som forfaller innen ett år.
Eks. på omløpsmidler: kassabeholdning, innskudd bank/post, kundefordringer og varebeholdning.
Med kortsiktig gjeld menes gjeld som knytter seg til bedriftens driftssyklus og forfaller innen ett år.
Eks. på kortsiktig gjeld: kassakreditt, leverandørgjeld, avdrag på pantelån.

Gjeldsgrad:

Gjeldsgrad = $(\text{gjeld} / \text{egenkapital}) * 100$
Viser bedriftens forhold mellom gjeld og egenkapital. Den forteller hvor mange kroner det er i gjeld pr. krone i egenkapital. Gjeldsgraden bør være lav, er den høy (og stadig økende) vil dette svekke bedriftens soliditet.

Soliditet:

Soliditet = $(\text{egenkapital} / \text{totalkapital}) * 100$
Viser bedriftens evner til å tåle tap. Den viser hvor stor del av bedriftens eiendeler som kan gå tapt før bedriften får likviditetsproblemer.

Resultatgrad i % av omsetning:

Resultatgrad i % av omsetning = $(\text{driftsresultat} / \text{omsetning}) * 100$
Viser hvor stor del av hver krone som blir igjen til dekning av renter og overskudd. (fortjeneste pr. krone som omsettes)

Kapitalens omløpshastighet:

Kapitalens omløpshastighet = $\text{Omsetning} * 100 / \text{Gjennomsnittlig Totalkapital}$

■ VEDLEGG II

NACE KODER

Reiseliv:

Kode 551000, hotellvirksomhet
Kode 552000, annen overnatting
Kode 553000, restaurantvirksomhet

Varehandel:

Kode 521000, butikkhandel med bredt utvalg
Kode 522000, butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler i spesialforretninger
Kode 523000, butikkhandel med apotekvarer, sykepleieartikler, kosmetikk og toalettartikler
Kode 524000, butikkhandel med andre nye varer
Kode 525000, butikkhandel med brukte varer

Fiskeoppdrett:

Kode 050200, fiskeoppdrett og klekkerier
Kode 050210, produksjon av matfisk og skalldyr
Kode 050220, produksjon av yngel og settefisk

Fiskeflåte:

Kode 050100, fiske og fangst
Kode 050110, hav- og kystfiske

Fiskeindustri:

Kode 152000, bearbeiding og foredling av fisk

Bygg & anlegg:

Kode 450000, bygge- og anleggsvirksomhet

Eiendom:

Kode 701000, omsetning og drift av egen fast eiendom
Kode 702000, utleie av egen fast eiendom